

Åsenhuset

Et restaureringsprosjekt
i Bjerkreim
2002 – 2007
- bygdas eldste bolighus
fra ca. 1710

*

Restaureringsarbeidet startet i begynnelsen av mars 2002. Første jobben var å sikre bygget og stanse forfallet. Bygget hadde da stått ubebodd i flere år. Taket hadde vannlekkasjer og begynnende råteskader. Derfor ble første dugnadsinnsatsen konsentrert om å utbedre taket.

Takpannene ble fjernet, og det viste seg at derunder lå det opprinnelige torvtaket med taknever og taktrobord. Under restaureringsarbeidet viste det seg at bygningen var i betydelig bedre forfatning enn først antatt. Tømmerveggene ble avdekket slik at de ble synlige, slik de har vært i mesteparten av husets historie.

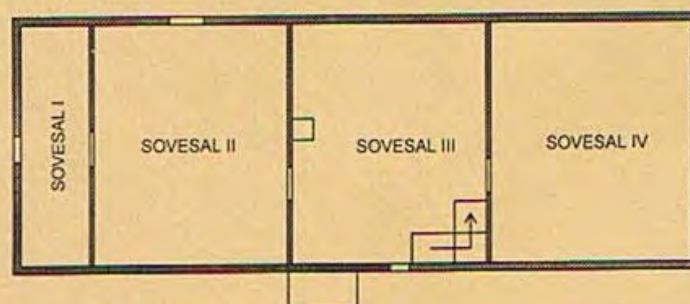
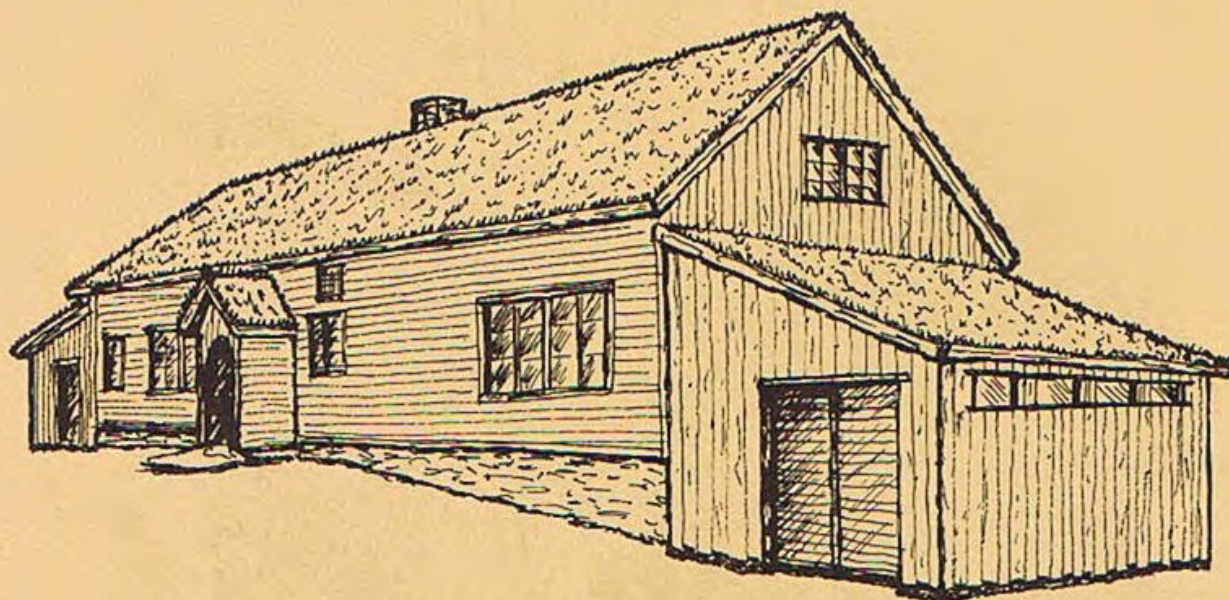
For å utnytte husets muligheter på den beste måten, ble adkomsten lagt om. Inngangen hadde vært midt på, gjennom bislaget til en gang innenfor, og rett frem til kjøkkenet. På baksiden gikk en langsgående svalgang, som nå ble nyttet til adkomst.

Hovedinngangen ble i den nye skuten i husets sørlige ende, via svalgangen og inn i husets midtkjerne, det tidligere kjøkkenet, nå en peisestue med oppsatt steingrue. Derfra adkomst til begge stovene, og forøvrig videre gjennom svalgangen til det nye kjøkkenet i den nordre skuten. Forøvrig også dør til det fri på baksiden av bygget til en solrik fremtidig uteplass.

Mer info om Åsenhuset under nettstedet: www.bjerkreim.com/aasen/

*

Prosjektplan

2. ETASJE

1. ETASJE

Det ble først laget en plan for hvordan Åsenhuset var tenkt ombygget; Sette opp en skut i hver ende, slik huset tidligere hadde hatt, (kjerreskut i nordre ende og vedskut i søre ende), og flytte inngang til disse skutene, og utnytte den opprinnelige svalgangen som ny adkomst i huset.

HUSETS UTSIDE FØR RESTAURERINGEN

Huset sett fra framsiden

Husets sørside

Husets bakside

DETALJER FRA HUSETS UTSIDE

Bakveggen

Det øverste vinduet er et blyinnfattet vindu fra 1700-tallet.

Kjellermuren i nordre ende.

Kjellermuren på fremsiden. Brønnen ligger under bølgeblikkplata.

Utenfor bislaget og inngangsdøra ligger en stor steinhelle.

Kjellermuren på fremsiden. En del stein mangler.

Potetkjelleren bak huset. Alt innvendig er steinsatt, også taket.

Slipesteinen ved siden av potetkjelleren

Husets fremside

HUSETS INNSIDE FØR RESTAURERINGEN

Kjøkkenet, slik det så ut.

Gangen med loftstrappa

Kammerset inn av dagligstova

Bestastova fra 1740

*Korset i gulvet i bestastova. Et religiøst symbol hvor likkista alltid vart plassert.
Det finnes nå kun et par andre slike gulv i Rogaland.*

Dagligstova med inngangsdøra, ovnen og branntavla.

Den midterste sovesalen i andre etasje, rett opp av loftstrappa

Pipa gikk opp gjennom den midterste sovesalen. Pipa var satt opp på 1930-tallet, og var murt opp av murstein. Den opprinnelige gråsteins-murte pipa var det fremdeles godt synlige merker etter på denne tømmerveggen. Slik kunne en se hvor den hadde stått og likeledes dens størrelse.

Sovesalen ovenfor bestastova. Denne salen var innredet med et skråkammer på hver side, og avpanelt i taket. Alle veggene var kledd med fiberplater og papp. Døra var av gammel type, og var sannsynligvis fra 1740 da huset ble forlenget med bestastova nede og denne salen oppe.

Her ser vi samme sovesalen, med dør til skråkammeret og vinduet. Dette vinduet var av nyere dato. Tilfeldigvis fant vi det gamle vinduet med sprosser vel bevart i det ene skråkammeret. Vinduet var i god stand og var sannsynligvis fra 1740 da salen var ny. Vinduet utmerker seg med fine utskjæringer på alle sprosser.

I mønet hadde tak-sidene glidd noe fra hverandre slik at en kunne se ut til det fri.

Sovesalen over dagligstova. Mesteparten av tømmeret er av meget god kvalitet.

Noe av gulvet var råttent

RESTAURERINGSARBEIDET BEGYNNER MED TAKET

Pipa er det første som tas ned

Så er det taksteinen som skal ned

Under taksteinen ligger det opprinnelige torvtaket intakt.

Arbeidsinnsatsen vart utført på dugnad av bygdefolket.

Når torvtaket var fjernet, vart det lagt opp nye takbjelker oppå de opprinnelige taktrobordene.

Taket vart således forsterket for det nye torvtak som skulle komme oppå.

En del av taktribordene var råtne og måtte skiftes ut. Men alt som kunne benyttes ble anvendt, selv om det hadde noen råteskader. Dette bærer preg av elde, og er en del av byggets identitet.

Her ser vi noe av det opprinnelige torvtaket. Dette ligger helt intakt med taktribord, bjørkenever i flere lag, torvresten og nederst torvstokken som holder det hele på plass.

All never ble tatt ned og vasket. Deretter lagt tilbake på taket, godt synlig fra takets innside, i mellom taktribordene, slik neveren alltid hadde ligget.

Mellomrommet mellom takbjelkene ble fylt i med isolasjons-matter, og rom for lufting..

Det legges helt nytt sutak oppå de nye takbjelkene, og med takpapp ovenpå..

*Takutstikket ble løftet opp, slik at det det ikke skal sees at det nye taket har langt større tykkelse enn tidligere.
Taket er innvendig som før, og er isolert, og forsterket med nye ikke synlige takbjelker.*

RESTAURERINGSARBEID PÅ BYGGETS BAKSIDE

Under ytterkledningen på kjøkkenveggen ble det funnet et godt bevart trestykke av en innvendig skillevegg. Denne har tilhørt den gamle kirken på Bjerkreim som ble nedrevet i 1835, og vart modell for det nye spesiellagde panelet som ble anvendt inne i huset.

Her på bakveggen var det nyttet bord fra den gamle kirken på Bjerkreim som kledning. Noen av de beste borda tas nå vare på, på ytterveggens innerside.

Svalgangen utenfor dagligstova.

Alle de opprinnelige stolpene er tatt vare på slik de stod.

Det ble lagt ned et omfattende arbeid på byggets bakside. Når ytterveggen langs svalgangen og kjøkkenveggen var fjernet i hele byggets lengde, ble alt langs dette gulvpartiet rensket vekk, helt ned til grusmarka. Det ble støpt ny mur for ytterveggen med lufterør inn til husets indre kjerne, for å få god gjennomlufting under bygget.

Så ble grunnen isolert og ovenpå ble det lagt ned elektriske varmekabler i hele dette gulvets lengde, det vil si i hele byggets lengde. Dette er tenkt å sørge for grunnoppvarmingen i bygget. Varmt- og kaldt-vannsforsyningen ble også lagt i dette gulvpartiet.

Når varmekablene var faststøpt ble steinheller lagt ovenpå. Disse ble skaffet fra lokalt steinbrudd på Bjerkreim.

DEN NYE PEISESTOVA

Under kjøkkengulvet lå de opprinnelige steinhellene intakt. Disse er tatt vare på slik de lå. Steinhellene viste hvor den opprinnelige grua hadde stått og hvor stor den var. I tillegg var det synlige merker på tømmerveggen som samsvarte med hellene. Grua ble murt opp med stein fra Årdalen på Odland, og mantelen (eikestokken) ble hentet fra eikeskogen på Apeland.

HUSET FORLENGES MED EN SKUT I HVER ENDE

Utgraving for skuten i søre ende.

Utgraving for skuten i nordre ende.

Det fantes et foto av huset som var tatt på husets fremside, rett mot huset. Her viste skuter i hver ende av huset. Ved å måle skutenes lengder på fotoet i forhold til bygget ellers, kunne en fastsette lengdemålene for disse, nokså nøyaktig. Den søre skuten ble forlenget noe ut fra plasshensyn innvendig, og hva skuten skulle brukes til.

Under gravearbeidet ble det avdekket fire store holdsteiner, en i hvert hjørne, som byggets laftehjørner står på. Disse steinene har alle en slik størrelse at de rekker ned til frost-fri dybde. Under huset ligger det steiner oppå grusmarka som støtte og underlag for gulvbjelkene.

Laftetømmeret er overalt slik at den første rekke er av eik, de øvrige av furu. Når de har startet laftingen, har de først lagt ned tverrstokkene for huset, det gjelder både i kammerset, i dagligstova og i bestastova. Etter gammel overtro måtte dette gjøres slik for at ikke Åsgårdsreia skulle kunne fare av med huset, for da skrapte alltid tverrsokken nedi marka. Med langstokkene lagt ned først, kunne det bli som en slede med meier. Og da for huset!

Alle murene under husets yttervegger er tatt nennsomt ned, rettet opp og satt tilbake mest mulig likt slik murene hadde vært opprinnelige.

DET NYE TORVTAKET KOMMER PÅ

Torvet ble skåret fra gammel eng like ved huset.

DET FERDIGE HUSET

*Restaureringsarbeidet utvendig går mot slutten.
Deretter gjenstår innvendig arbeid, samt skutene i begge ender av huset.*

EN KULTURPERLE TIL UMLEIGE

